

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויצא

(חלק טו שיחה ה)



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ויצא, וייב כסלו, ה'תשפ"ד (א)



LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ויצא ה

האדם): רוב שעות היום טרוד הוא בפרנסה, באכילה שתי⁵ שינה⁶ ודומיהן – ובדרך זו אין ניכרת (בגלוי) כל קדושה. בזה, לכאורה, אין כל הבדל בין יהודי לאינו־יהודי.

לאידך, באותה תיבת „לדרכו“ עצמה מודגש שהדרך שבה הולך יהודי במשך כל השנה היא „דרכו“ – דרכו הנפרדת של יעקב (אבינו), אשר סלל עבור כל ישראל; והיינו, שגם דרך החול של איש ישראל, הליכתו והנהגתו במעשיו, במאכלו ובמשקו כו' ובמשאו ובמתנו וכו'⁶, שונה מזו של אינו־יהודי, להבדיל; היא נעשית באופן יהודי, באופן „לשם שמים“⁷ ו„בכל דרכיך דעוהו“⁸.

ובזה מובנת גם השייכות בין „ויעקב הלך לדרכו“ לזמן חודש תשרי – וכן ההכרזה (כידוע המנהג בכמה מקומות) „ויעקב הלך לדרכו“⁹ – מפני שהנתינת־כח ליהודי, שיוכל לפעול ב„דרכו“, בעניני החולין שלו¹⁰, שיהי

א. ידוע פתגם רבותינו נשיאינו שתכף לאחרי שמחת־תורה (ושבת בראשית)² מתחיל סדר העבודה של „ויעקב הלך לדרכו“³ – הליכת כל אחד לדרכו (ולסדר עבודתו) של כל השנה.

וכמו שכבר נתבאר ענין זה כמה פעמים⁴: במשך חודש תשרי עוסקים ישראל בעיקר בעניני קדושה (במועדים ובמצוות שבהם ובהכנות להם); ולאחר חודש תשרי נכנסים לימי החול ולעניני חול – רוב הימים הם ימי חול שבהם רוב אינשי טרודים בעסק הפרנסה וכו'.

ויציאה והעתקה זו מן העבודה דחודש תשרי לעבודה דכל השנה מרומזת בלשון „ויעקב הלך לדרכו“, דהדגשת התיבה „לדרכו“ – לדרך שלו – כוללת בתוכנה ב' קצוות: מחד גיסא נרמז בזה, שהדרך שבה אדם הולך בעניני החולין של כל השנה לאחר חודש תשרי, אינה כדרך חודש תשרי, אלא היא „דרכו“ (של

(1 ראה שיחות: שמח"ת תרפ"ו. שמח"ת תרצ"ז (אות יג). אחש"פ תרצ"ה (סה"מ תיש"א ע' 240). יום שמח"ת תרצ"ט. ליל א' דחגה"ש תש"ח (סה"מ תש"ט ע' 173).

(2 ראה הלשונות בשיחות הנ"ל. וראה לקו"ש ח"כ ע' 266 ואילך הדרגות והזמנים. ועיקר הענין ד„לדרכו“ בעניני הרשות המבואר לקמן הוא במוצאי שבת בראשית. וראה לקו"ש שם ע' 282 הערה *15. וראה לקמן הערה 35.

(3 פרשתנו לב, ב.

(4 ראה שיחת מוצש"ק בראשית תשל"ה (נדפסה בלקו"ש ח"ט בתחילתו). לקו"ש שנשמנו בהערה 2.

(5 בימות החול שאינו דומה להאכו"ש דשוי"ט.

(6 להעיר מרמב"ם הל' דיעות רפ"ה. לקו"ד ח"ג תכא, א ואילך. תרה, א ואילך.

(7 אבות פ"ב מי"ב.

(8 משלי ג, ו. וראה רמב"ם שם ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א.

(9 ראה לקו"ש ח"כ שם (ע' 266 ואילך) שהוא הנתינת כח כו' להעבודה.

(10 ובפרט ימי החול דימי החורף, כחצי שנה בלא רגלים (ראה לקו"ת ברכה צת, ב). ואז העבודה קשה יותר מבימות החמה – ראה סה"מ – מלוקט ח"א ע' קנז. לקמן ע' 382. וש"נ.

הלך לדרכו" בא בסיום סיפור המעשה של בריחת יעקב מלבן, רדיפת לבן אחריו, והטענות והדין-ודברים בין יעקב ולבן¹⁴, עד אשר "וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתהם וילך וישב לבן למקומו ויעקב הלך לדרכו גו"¹⁵. והיינו, ש"ויעקב הלך לדרכו" לא בא בהמשך לעבודת יעקב בבית לבן, אלא לאחר שעזב כבר את בית לבן בחרן, ולבן רדף אחריו.

וזהו תוכן השייכות בין "ויעקב הלך לדרכו" (בפרשתנו) להכרזה "ויעקב הלך לדרכו" בסיום חודש תשרי: ענין רדיפת לבן וכו' בפנימיות הענינים, הוא הנתינת-כח ליעקב שיוכל להתגבר על עשו (כמסופר בפרשה הבאה אודות הרפתקאות יעקב בפגישתו עם עשו), אשר זהו הברור של עשו; וענין זה הוא ע"ד הנתינת-כח דחודש תשרי לעבודת הברורים דכל השנה כולה.

ד. ויובן בהקדים ביאור המגיד ממעזריטש¹⁶ בטעם (בפנימיות הענינים) דרדיפת לבן אחרי יעקב: לפי שיעקב אבינו השאיר אחריו אותיות התורה שעדיין לא הוציא אותם מלבן ולזאת רדף לבן אחר יעקב ליתן לו את האותיות שנשארו אצלו וניתוסף פרשה א' בתורה באלו האותיות¹⁷.

ואינו מובן¹⁸: "אותיות התורה" שהשאיר יעקב אצל לבן, הרי הם

ניכר ומורגש בהם שזוהי "דרכו" – הדרך המיוחדת של יהודי – נמשכת מן הקדושה ומן התורה והמצוות ששואב כל יהודי במשך חודש תשרי, החודש הכללי.

ב. דברי רבותינו נשיאינו מדוייקים המה בתכלית הדיוק, וממילא צריך לומר שענין זה, שהיציאה מחודש תשרי לדרך וסדר העבודה במשך השנה מתוארת בלשון "ויעקב הלך לדרכו", אינו רק לפי שבתיבות אלו מרומזת עבודה זו, אלא מפני שדרך וסדר העבודה הנ"ל שייכת גם למקום שבו אמורות תיבות אלו בתורתנו תורת חיים (הוראה בחיים), היינו שהיא בהתאם לענין בפרשתנו (וסופו) שבקשר אליו נאמר "ויעקב הלך לדרכו".

ואינו מובן: הפסוק "ויעקב הלך לדרכו" מדבר אודות הליכת יעקב מחוץ לארץ, מ"חרן" – "חרון אף של מקום בעולם"¹¹, לארץ ישראל, ארץ הקודש; ונמצא, שהליכת "יעקב לדרכו"¹² כפי שהיא מתוארת בפסוק, הפוכה היא בסדרה ובתוכנה מן ההליכה הנ"ל של יהודי (מעניני קדושה (חודש תשרי) לעובדין דחול (העבודה דכל השנה))¹³?

ג. והביאור בזה: הפסוק "ויעקב

11) פרש"י ס"פ נח (ובכמה דפוסים ליתא תיבת "בעולם"). וראה זח"א קמו, א.

12) להעיר מאלשיך וישלח לב, ד.

13) ע"פ מה שנתבאר בד"ה ויאמר ה' כו' לך לך תשל"ח ס"ג (נדפס בלקו"ש ח"ב ע' 297. סה"מ – מלוקט שם ע' רפג). יש בהעבודה ד"ויעקב הלך לדרכו" גם הליכה מלמטה למעלה אבל הפי' העיקרי ה"ה כנ"ל בפנים הליכה מלמעלה למטה.

14) פרשתנו לא, יז ואילך.

15) שם לב, א"ב.

16) אור המאיר הובא ונתבאר באוה"ת

פרשתנו (כרך ה) תתסט, א ואילך.

17) וראה לקו"ש ח"א ע' 80 הדמיון

(והביאור) להמבואר באגה"ק סכ"ה.

18) אוה"ת שם.

והטעם הפנימי לחילוק זה הוא: המצוות התלויות בדעת ורצון האדם מושרשות למעלה בדרגת כתר, אריך אנפין, שהיא בחי' רצון העליון – ולכן גם למטה קשורות הן בדעת ורצון המקיים, וע"י עשייתו הרי הוא ממשיך מן הרצון העליון; משא"כ המצוות שקיומן הוא שלא מדעת דוקא, כמצות שכחה הנ"ל, שרשן הוא בבחי' התחתונה שבמאציל (שלמעלה מרצון) – ולכן גם בהיותן למטה הרי הן למעלה משייכות לדעת ורצון האדם, כמבואר בלקוטי תורה²¹.

ועד"ז יובן גם בנוגע לב' סוגי הניצוצות שהיו ברשות לכן: הניצוצות שבירר יעקב במשך המצאו אצל לכן היו מסוג זה, שבירורו ה' יכול וצריך להיות ע"י התעסקות יעקב בהם ברצונו ודעתו. אבל היו ביד לכן גם ניצוצות נעלים כל כך, שלא ה' ביכולת יעקב להעלותם ע"י עבודתו ברצון ודעת – ולכן נשארו ברשות לכן; ובירורם ועלייתם הוא ע"י כח עליון (בדרך אתערותא דלעילא).

ה. המדריגה שממנה נמשך הכח העליון בדרך אתערותא דלעילא מרומזת בשם „לכן“, כמאמר רז"ל²² על הפסוק²³ „הידעתם את לכן – הידעתם את מי שהוא עתיד ללכן עונותיכם כשלג“.

וההסברה בזה היא (כמבואר בתורה אור²⁴), שהענין דלכן דקדושה – בחינת לובן העליון, „בחינת אור

ניצוצות קדושה שנמצאו ברשות לכן, וא"כ, מאחר שתכלית המצאו של יעקב בבית לכן היתה כדי לברר שם את ניצוצות הקדושה – מדוע השאיר אחריו ניצוצות אלו מבלי לבררם? ומפני מה היתה העלאתם ע"י „וירדף (לכן) אחריו“ דוקא?

ומזה גופא מוכח, שבניצוצות הקדושה שהיו ברשות לכן היו ב' סוגים: א) ניצוצות שה' יעקב יכול לברר ע"י עבודתו; ב) ניצוצות שבירורם לא ה' יכול להיות ע"י עבודת יעקב בלבד, אלא ע"י רדיפת לכן אחרי יעקב.

וע"ד שמצינו בדוגמת זה ב' סוגי מצוות: א) „סתם כל המצוות“, כסוכה, לולב¹⁹ וכיוצא בהן, שקיומן תלוי בדעת ורצון האדם – המצוה מתקיימת ע"י שהאדם רוצה ומכוון לקיים מצוה זו; ב) מצוות שאינן תלויות ברצון ודעת האדם, ואדרבה, קיומן הוא דוקא שלא מדעתו, כמצות שכחה וכהאי גוונא (וע"ד המבואר גם בנוגע ל„כבוד“ ו„גדולה“²⁰).

19) הטעם שתפס בלקו"ת (בהערה 21) ב' מצות אלו סוכה ולולב י"ל כי במצות אלו תוכנם וענינם הו"ע הדעת: בסוכה נאמר (אמור כג, מג) „למען ידעו דורותיכם כי בסוכות“ (ולכן הכוונה במצות סוכה היא לא רק כוונת המצוה אלא גם חלק מקיום המצוה כתיקונה* – ראה ב"ח אר"ח ר"ס תרכ"ה. שו"ע אדה"ז שם); ו„ולולב ומיניו הוא המשכת הדעת כו" (לקו"ת ברכה צו, א ובכ"מ).

20) ראה עירובין יג, ב.

* ואף שכ"ה גם בתפלין וציצית כבב"ח שם, הרי בהג"ל הוא כפי שנאמר „למען תזכרו גו", „למען תהי' תורת ה' בפיך“. ולא כבסוכה „למען ידעו גו“.

21) ברכה צט, ב ואילך.

22) ב"ר פרשתנו פ"ע יוד.

23) פרשתנו כט, ה.

24) סוף פרשתנו כד, ב. וראה שם כג, א.

[אשר „נשפלה“ „בלבן גשמי“²⁸] אינה יכולה להמשך ע"י עבודת האדם ואתערותא דלתתא, אלא ע"י אתערותא דלעילא דוקא) מובן, שבירור הניצוצות (התחתונים יותר), שפעל יעקב בכ' השנים בבית לבן, מאחר שנעשה ע"י עבודתו הוא בדרך אתערותא דלתתא, עדיין לא פעל את הגילוי דלובן דקדושה ש„נשפל“ בלבן הגשמי; ודוקא כאשר לבן (ע"י שרשו – לובן העליון) דרך אחרי יעקב (היינו בדרך אתערותא דלעילא) לתת לו את הניצוצות הנעלים (האותיות) שנתרו אצלו, אזי נתגלתה אצל יעקב בחי' לובן העליון שהיתה בהעלם בלבן (הגשמי) למטה.

263 וזוהו מובן המשך הענין „וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו“ (כהקדמה ל„ויעקב הלך לדרכו“): לאחר ש„וירדוף“ לבן – לובן העליון כנ"ל – אזי נמשך ונתגלה הלובן העליון באופן ד„נשיקין ואתדבקות רוחא ברוחא“²⁹ לכל אחד מבני ישראל – „וינשק לבניו ולבנותיו“, שזוהי תכלית הדביקות באלקות.

וזוהו הקשר בין „וישכם גו' וינשק (לבן) וגו'“ ובין „ויעקב הלך לדרכו“: בדרך הליכת יעקב לארץ ישראל פגש בעשו והתעסק עמו וכן „נתאבק“ עם שרו של עשו – עבודת הבירורים – ונתינת הכח לעבודה זו באה מ„וישכם לבן בבוקר“, מהמשכת לובן העליון.

ז. ע"פ ה"ל מובנת השייכות בין „ויעקב הלך לדרכו“ (שכפרשתנו)

עצמותו ומהותו של אא"ס ב"ה – הוא כמשל מראה וגוון הלבן, שהוא שונה משאר הגוונים: שאר הגוונים מתהווים ע"י מציאות של צבע היוצר את הגוון המסוים. משא"כ מראה וגוון הלבן הוא כפי שנראה מהות ועצם הדבר, שלא נשתנה על ידי צבעים, „וכן הוא עד"מ אוא"ס ב"ה בעצמו ובכבודו דלית בי' בחינת גוונים כלל“.

וזוהי השייכות דלבן לענין „עתיד ללבן עונותיכם כשלג“, כמאמר רז"ל הנ"ל, כיוון שהליבון, מחילת העוונות, בא ע"י המשכת עצמות אוא"ס ב"ה שלמעלה מסדר ההשתלשלות, והיא בחי' לובן העליון²⁵ – השורש בריבוי השתלשלות וכו' דלבן שלמטה.

וזוהו הטעם למאמר רז"ל²⁶: תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר, היינו שלא די בתשובה עצמה ודוקא יום הכפורים, עיצומו של יום, הוא שמכפר – מפני שהלובן העליון, שממנו נמשכת מחילת העוונות, להיותו מדריגה שלמעלה מהשתלשלות, אין ביכולת האדם להמשיכו ע"י עבודתו ואתערותא דלתתא (בלבד), ואפילו לא ע"י עבודת התשובה, אלא הוא בא מלמעלה בדרך אתערותא דלעילא²⁵ ביום הכפורים²⁷.

ו. ע"פ ה"ל (שבחי' לובן העליון

25 ראה לקו"ת דרושים ליו"כ סה, ד. ד"ה כתפוח בעצי היער מאדה"ז (קה"ת תשי"ד) פ"ד ואילך (אוה"ת שה"ש כרך א' ע' קצב ואילך).

26 יומא פו, א. וראה משנה שם פה, ב.

27 להעיר ממשנת בלקו"ש ח"ד (ע' 1149 ואילך) במחלוקת רבי ורבנן (שבועות יג, א), דגם לרבנן עיצומו של יום מכפר אלא שס"ל שגילוי הכפרה דעיצומו של יום (שלמעלה מהכפרה שע"י התשובה) הוא ע"י התשובה.

28 תו"א פרשתנו כג, א.

29 תו"א שם כד, ב.

לעבודת כל אדם בהליכתו מחודש תשרי לעבודת כל השנה:

לאחרי ימי ההתעוררות ועבודת התשובה של כל אחד מישראל בחודש אלול, בימי הסליחות ובפרט בעשרת ימי תשובה, אשר בזה מעורר וממשיך מלמעלה מה שבכחו להמשיך ע"י אתערותא דלתתא, ע"י עבודת עצמו, הנה לאחרי זה נמשך גילוי בחי' לובן העליון בדרך אתערותא דעילא – „וישכם לבן בבוקר” – ביום הכפורים [ולכן³⁰ לבושו המיוחדים של הכהן הגדול ביום הכפורים היו בגדי לבן³¹ המורה על גילוי אור אין סוף ממש, פשוט בתכלית הפשיטות כנ"ל], וכמבואר בלקוטי תורה³² על הפסוק ביום הזה יכפר עליכם לפני ה', אשר אז נתעורר „פנימיות רצונו ית", ונקרא זה „כארז בלבנון" להיותו „מלבין עונותיהם של ישראל” –

ואזי „וינשק לבניו ולבנותיו": הדבר נמשך בכל „הפרצופים העליונים", עד להפיכת הרע דנפש הבהמית, הנקראים „בניו ובנותיו", „להיות הזדונות הנפכים לזכויות ממש"³³.

ולכן, תכף לאחרי יום הכיפורים, לאחר ההמשכה הנעלית דלובן העליון, מתחילה עבודת „ויעקב הלך לדרכו", כמבואר בדרושי חסידות³⁴.

(30) לקו"ת אחרי כח, ג.

(31) וי"ל שגם מזה סמך ללוש בגדים לבנים (וקיטול) ביוהכ"פ. ולהעיר מאלף למטה למטה אפרים סתרי"י סק"ז.

(32) יוה"כ שם.

(33) ד"ה כתפוח שם.

(34) המשך וככה תרל"ז רפצ"ו.

אבל עיקר ענין „ויעקב הלך לדרכו" מתחיל לאחר חודש תשרי, דיינו לאחר שבחינת לובן העליון נמשכת למטה בגילוי ובפנימיות בחג הסוכות ובשמיני-עצרת ושמתח"ת תורה, שאז הוא גם עיקר המשכת הנתינת-כח לעבודת „ויעקב הלך לדרכו" – לדרך עבודתו בכל עניני חוץ³⁵, לברר את הניצוצות ולהעלותם לקדושה³⁶ ע"י העבודה ד', וכל מעשיך יהיו לשם שמים" ו„בכל דרכיך דעהו".

(משיחת שבת בראשית תשי"ב)

ולהעיר ע"ד כנ"ל מאגה"ק סימן ד', בפירוש „צדק לפני יהלך" – „לפניו הוא מלשון פנימיות ויהלך הוא מלשון הולכה שמוליך את פנימיות הלב לה' (שהוא למעלה מהדעת באדם, היא בחי' מתנה נתונה מאת ה' כו') – כמ"ש שם לפני"ז קו, רע"א) ואחר ישים לדרך ה' פעמי"ו כו' בכל מעשי המצות ות"ת כו'".

(35) משא"כ ויעקב הלך לדרכו שלאחרי יוהכ"פ הוא בתורה ומצות כמפורש בהמשך וככה שם: „פי' שהלך לדרכו בדרך התורה והמצות להיות בבחי' סו"מ ועש"ט שזהו דרך ה' . . כמ"ש מזה בד"ה כתפוח בעצי היער", וכ"כ שם רפ"ד „והו"ע העסק בתומצ"צ". ועד"ז בתו"א סוף פרשתנו. משא"כ „דרכו" שלאחרי שמחת תורה ובמיוחד לאחרי שבת בראשית וחודש תשרי הוא בדברי הרשות ועניני חול, כמשנ"ת בלקו"ש ח"כ ע' 266 ואילך.

ולהעיר דבסה"מ תשי"ט (הנ"ל הערה 1): אין ויעקב הלך לדרכו אין דער עבודה פון תורה ומצות כו'. וראה מה שהובא (סה"מ תיש"א ע' 78) מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע מתחיל הסדר דויעקב הלך לדרכו הוא דרך הוי', דרך התורה והמצוה. וי"ל בזה עדמשינ"ת בלקו"ש ח"ט (ע' לו הערה * 7). וראה הנסמן בהערה הבאה.

(36) ראה תו"ח סוף פרשתנו. ולהעיר מההגה"ה לפ"ד בד"ה כתפוח שם.

